Képszegmentálási modellek interpretálhatósági metrikái

Szenkovits Annamária

BBTE, Matematika és Informatika Kar, Kolozsvár

16. Matematika és informatika alkalmazásokkal konferencia
2025. november 29.

Áttekintés

Interpretálhatóság mérése?

- ideális esetben: valós személyektől jövő visszajelzés
  - költséges
- kiértékelés minőségének **számszerűsítése**, automatizált mérése
  - metrikák definiálása
  - nincs konszenzus
  - dinamikusan változó terület: gyakran jelennek meg új modellek, új metrikák

Szakirodalmi áttekintés - néhány metrika típus [4]

- 361 feldolgozott cikk a 2014 és 2020 közötti időszakból: magyarázható modellek
- **12 metrikát** javasolnak a modellek által biztosított magyarázatok **minőségi kiértékelésére**

- 3 kategória:
  - **tartalom**: magyarázat hűségét és teljességét vizsgálja a magyarázott fekete doboz modellhez képest
  - **megjelenítés**: a magyarázat formátumával és elrendezésével foglalkozik
  - **felhasználó**: a magyarázat felhasználóra gyakorolt hatását és a felhasználói igények figyelembevételét vizsgálja

Szakirodalmi áttekintés - néhány metrika típus [4]

Metrika típusa	Metrika leírása
helyesség	a magyarázat mennyire tükrözi hűen a magyarázott fekete doboz modell működését
teljesség	a magyarázat mekkora mértékben fedi le a magyarázott fekete doboz viselkedését
konzisztencia	mennyire következetes, determinisztikus a magyarázat

Table: A magyarázat **tartalmára** vonatkozó metrikák

Szakirodalmi áttekintés - néhány metrika típus [4]

Metrika típusa	Metrika leírása
helyesség	a magyarázat mennyire tükrözi hűen a magyarázott fekete doboz modell működését
teljesség	a magyarázat mekkora mértékben fedi le a magyarázott fekete doboz viselkedését
konzisztencia	mennyire következetes, determinisztikus a magyarázat

Table: A magyarázat **tartalmára** vonatkozó metrikák

Szakirodalmi áttekintés - néhány metrika típus [4]

Metrika típusa	Metrika leírása
tömörség	a magyarázat mérete
kompozíció	a magyarázat megjelenítési formátuma

Table: A magyarázat **megjelenítésére** vonatkozó metrikák

Szakirodalmi áttekintés - néhány metrika típus [4]

Metrika típusa	Metrika leírása
kontextus	mennyire releváns a magyarázat a felhasználó és az igényei szempontjából
koherencia	mennyire egyezik a magyarázat a korábbi ismeretekkel

Table: A magyarázatnak a **felhasználóra** gyakorolt hatását mérő metrikák

Prototípusok konzisztenciája képosztályozó modellek esetében

- kiindulópont: [2] – prototípusalapú képosztályozó modellekre (pl. ProtoPNet [1]) vezettek be **interpretálhatósági metrikákat**
- prototípusok **konzisztenciájának** mérése: egy adott prototípus különböző képek esetében mennyire következetesen aktiválódik az objektumok ugyanazon részeiben (pl. madár csőre)?

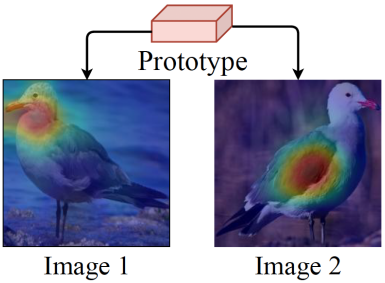

Prototípusok konzisztenciája képosztályozó modellek esetében - ProtoPNet

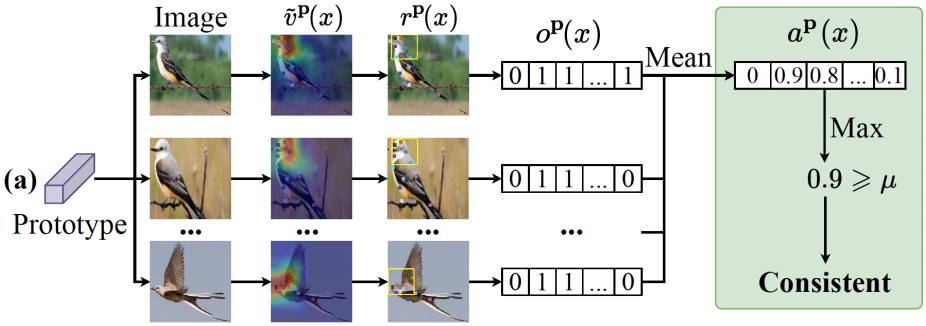

Koncepciók konzisztenciája képszegmentáló modell esetében

- a bemutatott metrika adaptálása szegmentálásra
- felhasznált adathalmaz: **Cityscapes-Panoptic-Parts** [3]
- a Cityscapes adathalmaz **kibővített változata**: szemantikus osztályokon belül be vannak jelölve a különböző objektumok részei is, pl:
  - **személyek** törzse, feje, karja, lába
  - **autók** kereke, szélvédője, rendszámtáblája

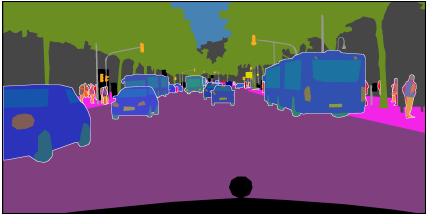

Koncepciók konzisztenciája képszegmentáló modell esetében

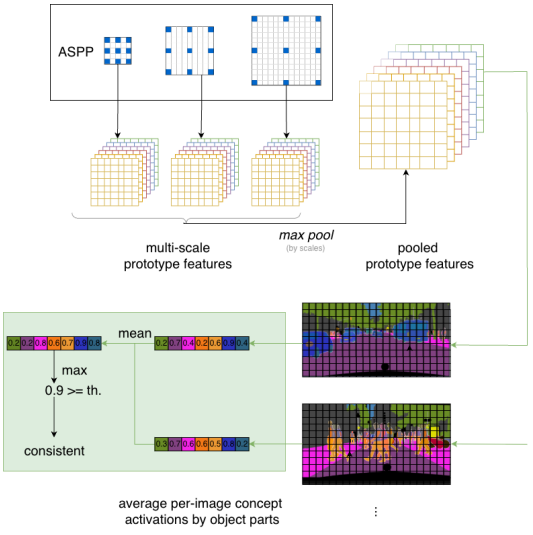

Előzetes eredmények

küszöbérték	**konzisztens koncepciók száma**
0.6	107/256
0.7	82/256
0.8	7/256

Table: A szegmentáló modell konzisztens koncepcióinak száma különböző küszöbértékek esetében, a Cityscapes adathalmazon, 0.64-es tanítási mIoU érték esetében

További lépések

- további metrikák definiálása
- metrikák lemérése a ProtoSeg modellre is, összehasonlítás
- egyéb adathalmazok (pl. Pascal VOC)

References I

Chaofan Chen, Oscar Li, Daniel Tao, Alina Barnett, Cynthia Rudin, and Jonathan K Su.
This looks like that: deep learning for interpretable image recognition.
Advances in Neural Information Processing Systems, 32, 2019.

Qihan Huang, Mengqi Xue, Wenqi Huang, Haofei Zhang, Jie Song, Yongcheng Jing, and Mingli Song.
Evaluation and improvement of interpretability for self-explainable part-prototype networks.
In *Proceedings of the IEEE/CVF International Conference on Computer Vision*, pages 2011–2020, 2023.

References II

Panagiotis Meletis, Xiaoxiao Wen, Chenyang Lu, Daan de Geus, and Gijs Dubbelman.
Cityscapes-Panoptic-Parts and PASCAL-Panoptic-Parts datasets for Scene Understanding.
arXiv preprint arXiv:2004.07944, 2020.

Meike Nauta, Jan Trienes, Shreyasi Pathak, Elisa Nguyen, Michelle Peters, Yasmin Schmitt, Jörg Schlötterer, Maurice van Keulen, and Christin Seifert.
From anecdotal evidence to quantitative evaluation methods: A systematic review on evaluating explainable ai.
ACM Computing Surveys, 55(13s):1–42, July 2023.

Köszönöm a figyelmet!

A kutatást a **“Romanian Hub for Artificial Intelligence – HRIA”**, Smart Growth, Digitization and Financial Instruments Program, 2021–2027, MySMIS no. 351416 projekt, illetve a **Magyar Tudományos Akadémia 62/22/2025/HTMT azonosítójú Domus** ösztöndíja támogatta.